

Контрабандисти

Двоє хлопців з маленького села біля Любачова нещодавно стали контрабандистами. У багажнику синього пассата вони перевозять через український кордон сигарети «Прима», горілку «Хлібний дар», цукерки, халву та кетчуп. Сенсей, локальний ватажок цього бізнесу, намагається «підняти» своїх підопічних на вищий рівень. У грі з'являється таємничий вантаж для Едо з Пшемишля... «Контрабандисти» – це не тільки трилер про провінційну мафію. Це також загальна картина підкарпатської провінції, де панує анархія і ксенофобія. Після прочитання перших п'яти сторінок тексту, мені одночасно хотілося плакати і блювати, з усвідомленням того, що я ненавиджу Польщу і більше не хочу тут жити. Якщо автору йшлося саме про такий ефект, то йому це вдалося.

Кая Путо, журналістка, редакторка та перекладачка

*

«Контрабандисти» Янчури – це книжка про Підкарпаття, якої не було до цього. І хто його знає, чи раніше взагалі було таке Підкарпаття. Вічне пограниччя перетворилося на кордон, за яким живуть демони. Ними дуже легко лякати, на них легко спихати те, що сам пропускаєш попри вуха. Янчура пише просто, прямо і сильно. І переконливо. Читається все швидко, шкода, що не довго.

Зємовіт Щерек, письменник і журналіст

*

Конрад Янчура працював копірайтером, журналістом, літературним критиком і контрабандистом. На разі працює в ІТ. Мешкав у Бухаресті, Кракові та Любачові. «Контрабандисти» – це дебютна прозова книжка Конрада Янчури.

*

Юрій Матевощук – поет, перекладач, організатор Мистецького фестивалю «І», координатор подій в книгарні «Є» в Тернополі, директор «Культурного центру Івана Марчука» в Ланівцях. Автор чотирьох поетичних книг. Автор перекладу книг Корнелія Філіповича «Провінційний роман» та Пйотра Черського «Отець відходить». Лауреат премії ім. С. Будного. Член НСПУ.

Конрад Янчура

Контрабандисти

Конрад Янчура
Контрабандисти

Переклав із польської Юрій Матевощук

Увага!
Книжка містить ненормативну лексику.
Рекомендована для читачів віком від 18 років.

Перекладено за виданням:
Konrad Janczura, Przemysłowcy. Korporacja Ha!art, Kraków 2017

© Konrad Janczura, 2017

Вони їхали прямо з Корчової¹. Багажник заповнений горілкою, цукерками і кетчупом. На задніх сидіннях — блоки сигарет. Хляли пивко з пластикових пляшок, літрових таких, руських². Мусора і так їх не зловлять, бо ті знають, коли і де ті стоять. А сьогодні їх не було. Вони могли собі дозволити, могли собі дозволити дуже багато. Треба було тільки здати товар у Сенсея.

— Зробили би вже цю дорогу, кінець кінцем, так ні ж...

— Хуй, а не дорогу. Тут так було, є і буде.

— Бля, але ж часом щось змінюється.

— Змінюватися змінюється, але ніколи не на краще.

Вони їхали вибоїстою дорогою. Пляшки підскакували десь на підлозі замученого пассата, в якому смерділо чортом. Недопалками, пивом, перегнаним з Німеччини авто. Аби та Марійка біля дзеркала не спалила нас своїм поглядом! В розмові, яку вели, не було нічого, про що варто згадувати. От десь так, як вище. Так, аби вбити час, балакалось про що завгодно. Пиво попивалося, аби тільки допиздувати додому і звалитися в ліжку. Поспати кілька годин, щось перекусити, а потім здати товар. Блять, тільки щоби без проблем.

Проминали усі ці пусті підкарпатські села. З декотрих випиналося кілька низьких, обдертих будинків, по яких одразу видно, що тут були євреї. Або рештки заводів по австріяках, ех, де ті часи? Ну і решта: невиразні будинки, садки, ліси і каплички. Вони ніби промовляли людині ласкаве «доброго дня», але далі розмовляти явно не хотіли. Як і люди звідси. Якщо і говорять, то або про те, що треба зробити, або що відбувається в селі. Але не багато. Баби більше сплітають, а от хлопці лиш кинуть пару слів і квит. Так, лиш із гречності. Бо тут стільки тиші, що часом людині досить. А обізватися часом треба.

Було близько одинадцятої, неділя. Вже з тутешніх костелів виходили люди. Тут завше ідуть вранці, аби швидше відбути. Попрасовані білі сорочки, легкі сукні. А перед церквою хлопців в спортивних костюмах лузають соняшник. Вони не дуже люди, ті хлопці. Люди, треба це прояснити, дбають про те, аби поводитися пристойно чи щось таке. А це лише сидить, витріщається і розкладає пасьянс: де тут випити, що спиздити. І саме на таких заробляють контрабандисти. На цих недолюдках, оцих пияках. Які хляють все, що горить. Головне —

кількість. А загалом «контрабас» — це заробляння на всьому. Все, чого завжди нема стільки, щоби досить. Тому головне горілка, бо її, як відомо, ніколи забагато не буває. Ну і що... Так воно є.

В костьолі бив дзвін. Чоловіки з випнутими животами та їхні строкато вбрані дружини. Літо, польське літо! Під магазином щораз більше гниляків, які й у неділю вмінуть навалитися, та ще й як!

— На чорта було так вбиратися, коли вже і так п'яний.

— Ну, католики великі, один з другим.

Помалу доїжджали до свого села. О, як добре. Цілу ніч на кордоні. Завтра ще розвезти товар, а сьогодні тільки по одному пивасику і до ліжка. А ввечері щось поїсти, може на кілька хвилин під магаз...

¹ Корчова-Краківець — пункт пропуску через польсько-український кордон (тут і далі примітки перекладача).

² Руськими часом поляки зневажливо називають українців.

Розділ I

На селі вставало сонце. Як завжди повільно. А як півні дерли горлянки! Горілка з багатьох ще випаровувалась. Ті, що працювали, збиралися на роботу, ті, що не працювали, теж збиралися. Бо скільки ж будуть лежати. Тут ніхто не залежується. Навіть ті, що тільки хляють, мусять у чомусь допомагати. Хто ж триматиме дармоїдів?

Якби хтось зумів записати ці вранішні крики. Як тут нервово! Один пробуджується, кричить, другий свердлить, третій свариться з жінкою. Дітей виганяють до школи, а ті повзуть туди, як на муки. Зараз канікули, тому більше клопоту на подвір'ї, бо нема чим зайняти цю голоту.

Нічого тут не робиться по-тихому. Так, тут ніколи нічого не робиться по-тихому, бо всі знають, що ти робиш. А найбільше про те, скільки ти п'єш, з ким кохаєшся або з ким жінці зраджуєш. І завжди на загальнабагато більше, ніж це було б у місті. В місті всі тебе применшують, а в селі навпаки — все перебільшують. Тут нічого не приховати, марні спроби. Що б ти не робив, люди знають своє.

На Підкарпатті люди ніхуя не вірять в духів. А якщо комусь і здається, що так, то хіба він заблукав невідомо де або деінде. На Підкарпатті тверда земля, тож і ступати по ній — твердо. Тут полюють. Тут п'ють. І відповідають за свої слова.

Але це теж не так, що коли в духів не вірять, то і жодних духів нема. О, але ж скільки їх тут. Єдине, що тут про них просто знають, хоч і не вірять. Вірити можна в прибульців та їм подібних. А як стара баба наврочить, то навіть не зчуєшся, коли почнеш ходити задом наперед. І тільки спробуй десь поскаржитися! Від холери нема ліків.

І ще те, що хоча Підкарпаття в назві має гори, то тут радше низина. А й у Бещадах або Бескидах, там, де ніби гори, теж відчувається низовина, і жодних горян не видно. Ой, всюди одне і те ж. Костьол,магазин. Баби в хустках.

Тому ці контрабандисти,один з другим, такі собі пиячки. Але такі, як кажуть, вийдуть сухими з води. Бо найгірший той, хто хляє і нічого не робить.

— Вставай, вже десята! — кричала мама до злегка підпитого

Золі. — І прибери цей хлів, як так можна жити!

— А йди ти застрілься! — Золя мучився, ховаючись під ковдрою.

— Я тобі до матері попискую! Скільки це можна терпіти. Траву треба покосити.

Золя повільно встав, сів на ліжку та зловився руками за голову. Після нічки на Корчовій завжди важко. Треба випити своє, перебути. А з тою потолочню українською добалакатися, то взагалі. Якби міг, то би їх повистрілював.

Золя молодий, йому заледве двадцять один — якраз виповниться в листопаді. І що він бачив поза своїм селом? Україну, блять. Збирався декілька разів поїхати до Голландії, але матір казала, що закінчить як решта — заробить, повернеться звідти, почне хляти і поїде далі. Що хоче мати нормального сина, а не пияка. Тож Золя сидів на місці, а зрушувався з п'ятої точки лише заради «контрабасу».

Той бізнес, курва, колись був досить прибутковим. Можна було видоїти непогану касу з тих бабів, що човникують заради гарного додатку до пенсії. Бо не було так, що він привозив горілку і сигарети, а вони приходять і купують блоками. Ні. Він їздить по точках і доставляє товар. Як хрещений батько якийсь.

— Нема молока? — запитав у матері в кухні заспаною пикою.

— А ти бачиш?

— Ні.

— То для чого питати. Очей не маєш?

Не подумайте, що на Підкарпатті матері не люблять своїх синів. Вони дуже їх люблять, але хочуть, аби вони ставали міцними хлопцями, чоловіками. А коли цей процес занепасти, то виростає з нього не знати що. Робити нічого не вміє, навіть не знає як до дівки підкотити. А ще й випити мусить вміти. Бо що то за хлоп, що не п'є.

Золя вдався досить показним хлопцем. Здоровий, високий, метр вісімдесят зросту. Рум'яний, блакитноокий. Середньо надуті щоки, в міру симетричні губи. Ну і злегка бикуватий, і бикуватість ця винятково підкарпатська. Зачіска, звісно, коротка. Натомість лице довірливе. Підпухлий червонуватий писок. В селі його всі любили, бо справляв завжди добре враження. Більше, ніж того його товариша — Ферого. Але того теж любили. Тільки за дещо інше. Його просто боялися...

Золя смажив яечню з шинкою. Відчував легке похмілля, тож це якраз мало би допомогти. А навіть, якби і не мав похмілля, то все одно б її смажив, бо дуже любив.

Одягнув штани, а на тіло не вдягнув нічого. Ніякої футболки. Нащо, коли так пече. Він витягнув косарку з комори. Завів. Ох, боліло. «Бля, нащо було так навалюватись?» — думав бідний Золя.

Коли він косив траву, мама на іншому боці подвір'я вішала білизну. Така вже з неї вдалася матір. Мама як мама. Нічого особливого. Мусить приготувати їсти і попрали речі, як кожна жінка. Виграти мізки одному і другому, бо що в них у голові — мізер. І мильну оперу якусь подивитися («мій фільмик», як вона це називала).

Невисока, але з чесним лицем, яке впадкував її син. Пані Гелька. Найчастіше сиділа вдома, але раз в тиждень за звичкою вибиралася на базар продавати саджанці. Мала собі з цього щось на всілякі дурниці. Вже багато від життя не вимагала, бо і так в сім'ї було їй добре. Бо існують такі, що багато не вимагають.

А старий вічно в дорозі. Старий їздив на фурі. І добре, що їздив, бо інакше сидів би під магазином з тими синяками і хляв. А так мав, що робити, і був з нього якийсь толк і прибуток. Приїздив на кілька днів і назад.

Минав той понеділок, як понеділок. Одні до роботи, інші до балачки. Але що зробиш. Світ більш справедливим не стає, тому треба собі якось давати раду. Якби ж то так один з другим до навчання були засіли, як під тим магазином сидять. Та це все йде шляхом найменшого опору. Хотіли — маєте. І потім, щоб не нарікали. Але і так будуть нарікати, тож нема на то ради.

Золя ввечері повинен був здати товар у Сенсея. Хоча раніше спершу завжди ходив до Пйотрека. Покурити, побалакати між іншим. І попідійобувати його трохи, щоб не було йому так добре.

— Здоров!

— Здоров!

Привіталосся панство. Тільки не через поріг. Золя завалив до кімнати, знав, що вдома нікого не було. Навіть не стукав. В цей час мама Пйотрека сиділа за прилавком у магазині, а його старий взагалі

був вічно закордоном. То що було стукати.

Золя розсівся на ліжку, Пйотрек сидів за компом. Грав в «LOL»³.

— Тобі ще хочеться в це залипати? — Золя захопив журнал «АвтоСвіт», що лежав біля ліжка.

— А що мені ще робити? В селі нудотно, а тут принаймні хоча б щось відбувається, — ліниво відповів Пйотрек, після чого розпочав швидку й агресивну серію кліків.

— Зламаєш ту мишку.

— Похуй, куплю нову.

Якусь мить вони мовчали. Золя гортав «АвтоСвіт», Пйотрек продовжував шпілити⁴. Якби вони були в будинку пристарілих, а поряд була їхня опікунка, то обов'язково би їх похвалила за дотримання тиші.

Правду кажучи, Золя теж був Пйотреком. Тих Пйотреків було півсела. Де-не-де це ім'я було надто популярним в дев'яностих роках, особливо для новонароджених хлопчиків. Але хай вже, треба ж тих двох якось розрізняти, тому один став Пйотреком, а другий Золею.

Пйотрек увімкнув якийсь реп.

Його кімната не була надто великою, але для пацана вистачить. Помальована у фіолетовий колір. Тут зараз в моді різноманітні кольорові стіни. Нові меблі, недавно зібрані. Велике ліжко, в якому малим навіть боявся лягати сам спати. І плакат із червоним «Порше» на стіні.

Треба було поговорити, але загалом це нікому не було потрібно, і ніхто цього не хотів. В повітрі відчувалась якась «уважуха». «Уважуха», йопта. Це було звичне відчуття для цього клімату, якщо не маєш що говорити, то заткайся і не говори. От баби мусять довго і протяжно говорити, натомість хлопці мовчать, коли хочуть, говорять теж, коли їм заманеться.

— Золя, і як там було в тій Уганді, га? — Пйотрек нагадався щось бовкнути, не відриваючи очей від екрану.

— Курва, настоялися, ну його нахуй. Випили з Ферим по «бровару», потім другий, третій... Він сказав, що більше не буде. А тут було ще десять годин, а потім ще з тими хуями-прикордонниками мали зустрітися, то він мав витверезитися...

— І що?

— Та взяли собі по набору і похую.

— Це ок. І що, були дойобки?

— Та ніби ні. Лише казали щось про те, що призупинять нам нахуй.

— Що ж, курва, хай дивляться, аби їм не призупинили нахуй.

— Та ясно.

Пйотрек закінчив проходження квесту. Встав з крісла і підійшов до тумбочки. Вийняв з неї водний для куріння та дістав з портфеля траву.

— Хапати будеш, Золя?

— Може візьму, але забий мені тільки на один раз.

Золя наповнив водний, швидко запалив та втягнув усе, як справжній профі.

— Чудовий продукт, пизда. Звідки дістав?

— Від Сивого.

— Курррра, як добре. Похуй, хапну ще раз.

І пустили «чудовий матеріал» тричі по колу. Хлопців надзвичайно попустило, ніби знову народилися.

— Ох, звальюю я до Сенсея — відрапортував Золя про свої плани, після чого підвівся, злегка похитуючись. Однак досить швидко віднайшов рівновагу.

— Тааа, зачекай ще, вже доб'ємо все до кінця. — Пйотрек продовжував тупитись в екран компа.

— Та ні, яке. Не можу. — Золя повільно наближався до виходу.

— Ну ок. Пізніше побачимось.

— Побачимось пізніше у барі.

— Ну ок.

Потиснули руки. Золя пішов у бік коричневого будинку на краю села. Там мешкав Сенсей. Вони повинні були разом з Ферим відзвітувати. Той мав під'їхати своїм «службовим» пассатом зі заваленим багажником. Мусили показати товар. Потім порахунок і роз'їзд по точках.

Ферий підібрав Золю на польовій дорозі.

— Блять, Золя, з тобою все окей?

— Не дуже, блять, хапанув два рази.

— То пиздець, старий, їдемо до шефа.

— Слухай, який з нього шеф, — кинув змарнілий Золя.

— Шеф як шеф, нічого не зробиш.

Далі дорогою ніхто не вимовив ні слова. Хоча усе «далі» вмістилось у чотири хвилини. Ферий був трохи старший, на якихось шість років. Непоказний, середнього зросту, зрештою, виглядав як типовий сучий син. У нього була дещо квадратова постава, а ще він завжди носив одну з багатьох своїх кольорових бейсболок, обов'язково з повернутим козирком на бік. Усі вже давно забули про цю моду і носили їх прямо, лише він не зраджував традиції та носив набік. Якби Ферому настав триндець, то мало що б від нього залишилося б. Його лиса голова, до блиску виголене обличчя, мужикувата статура втуплювалися гострим яснооким поглядом сумних, але одночасно хитрих очей — які свідчили: перед вами справжній арієць. Бо Ферий — це такий собі германець впереміш зі словаком. Ніби в нього, блять, дідо якийсь есесівець. Але він був більш чоловікоподібним, аніж Золя, тому Сенсей і радів, що вони їздять разом. Бо Золя вмів те, чого Ферому зась, наприклад, запиздіти комусь голову, аби йому довіряли, наче своєму.

На Підкарпатті липень. Ніч така, що мільйони зірок видно на небі. Пахнули дерева. Тут це відчутно.

Нарешті вони дістались до хати Сенсея. Паркан лиш недавно зробили, декоративна цегла з живоплотом. А ось ці йобані колони тут були зайвими. І оте що на «р», як воно... «розета»⁵. Золя та Ферий подзвонили у домофон. Почувся сигнал. Відкрилася хвіртка. Сенсей, звісно, бачив, що вони приперлись.

— Здоров, блять, — крикнув Ферий до Сенсея, що повагом підходив, убраний в шорти та камуфляжну сорочку.

— Здоров, а що ти такий змарнілий? — на його згрубілій та великій, наче гарбуз, пиці з'явилася усмішка. Хоча, коли він починав сміятися, ставало страшно.

— Та нічого, курва. День важкий.

— Так, холерний день. Давайте, що маєте.

— Та все, що по списку. П'ятдесят голубих коробок, ящик хлібної та десять пачок «олімпів» — відповів Ферий, відчиняючи багажник.

— Добре, добре. А кетчуп мені взяли?

— Взяли, взяли.

— Той з часником?

— Блять, не було з часником.

— Та як не було? Їм що, часнику забракло?

— Україна, бідують, — віджартувався Золя.

— Ага, хуй там бідують. Коли ви поїдете розвозити?

— Може, завтра, — Ферий почав шкрябати макітру.

— Завтра, то завтра. Пиво будете?

— А до сраки, одне вип'ю — наважується Ферий. — Золя, ти п'єш?

— Я то вип'ю, але за тебе не відповідаю. Сам за собою дивись.

— Та, бля, ми ж не на кордоні. І зрештою, нам що далеко назад?

— Ніхуя. Сідайте вже, ось там під альтанкою. Яську, принеси хлопцям пива,— кинув Сенсей своєму сину, що гатив м'ячем по воротах гаража. — Неси швидше, дам потім на морозиво.

Приблизно семирічний, ну так, на око, Ясьо побіг до холодильника. Сенсей поплентався зі своїми гостями до дерев'яної альтанки. Він жив на краю села у великому, лише нещодавно збудованому будинку. Утепленому, помальованому в колір аквамарину. Респектабельно.

Розсілися в альтанці. Ясьо прибіг з трьома «татрами», отримавши від татка п'ятак на морозиво. Вранці собі купить.

— І що, не було проблем з тими хуями на кордоні?

— А звідки? Все як завжди.

— Ну то й добре.

Сенсей повідкривав запальничкою усім пляшки. Хлопці отримали інформацію, кому і куди відвозити товар. Смаргачовій п'ять коробок і чотири пляшки горілки. Піздраку, як завжди — дві хлібних і десять коробок. І так далі, і так далі. Зрештою, це неважливо. Без цієї роботи світ цілком міг би обійтися. Але що б люди тоді курили? Чим напивалися? Закупувалися б усім місцевим?

А торгувати теж комусь треба. Стара бабця сама не поїде до України. Тільки де вона до пенсії доробиться. Від держави вистачає тільки одне, що на ліки. А їсти також треба. І внукам щось відсипати час від часу.

Про них і так кажуть, що вони не зовсім схожі на людей. Бо нормальні люди мають якісь свої амбіції чи мету... Ага, дідько б їх взяв, всіх тих сільських пліткарів.

Сенсей — порядний чоловік. Якщо з ним по-доброму жити, в усьому тобі допоможе. Тим паче, краще не мати його за ворога. Бо тобі буде погано, ой погано. Сучий син, неясно з ким у нього домовленості.

Але як тільки потрібно щось перевезти, то одразу потрібно йти до нього. Хуй його зна, хто в нього там був в родині: чи євреї, чи цигани, але порядок грошам він знав дуже добре.

Великий Сенсей: рідкі сільські вуса, широкий картопляний рот. Та була в нього та підкарпатська гідність. Високий, близько двох метрів. Лисий. Мружив свої зелені очі, морщив свою моноброву, аби скласти враження, що виважених думок у нього набагато більше, аніж здається на перший погляд. І як тільки починав щось говорити, усі його одразу слухали.

— Ох, який цей зароблений гріш важкий, хлопчики. Та однак, щось робити треба!

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ